

Ka inkuzivnoj budućnosti za romsku zajednicu

Jun 2023

GRADANSKI AKTIVIZAM

Ministarstvo ljudskih
i manjinskih prava

UVOD

Istraživanje o stepenu diskriminacije RE populacije u društvu i ostvarenom napretku po pitanju društvene svijesti o inkluzivnosti Roma u društvene tokove ima za cilj pružiti dublji uvid u trenutno stanje, prepreke i postignuća u vezi sa inkluzivnošću ove važne populacije. U ovoj publikaciji, predstavljaju se rezultati istraživanja koje je sprovedeno kako bi istražili percepciju diskriminacije prema RE populaciji, identifikovali izazove koji postoje i prepoznali korake koji su već preduzeti ka ostvarivanju veće inkluzivnosti Roma u društvenim tokovima.

Da bi se ovo istraživanje sprovelo, primijenili se metodologiju koja je uključivala anketiranje građanki i građana iz različitih dijelova Crne Gore. Putem strukturiranih upitnika, ispitanici su podijelili svoja mišljenja o nivou diskriminacije prema RE populaciji, identifikovali moguće izazove i iznijeli svoje viđenje postignutih promjena i napretka u vezi sa inkluzivnošću Roma u društvenim tokovima.

Rezultati dobijeni iz ovog istraživanja su od suštinskog značaja za donošenje informisanih odluka, razvoj relevantnih politika i primjenu odgovarajućih mjera. Cilj istraživanja bio je sagledati stepen diskriminacije prema RE populaciji u društvu, kako bi se dublje razumjeli izazovi sa kojima se suočavaju i prepoznao napredak koji je već postignut u smjeru veće inkluzivnosti Roma u društvenim tokovima. Kroz ovo istraživanje, teži se povećati svijest i razumijevanje građanki i građana o pitanjima diskriminacije, te istovremeno podržati veće uključivanje Roma u različite aspekte društvenog života. Takođe, žele se podijeliti saznanja o dobrim praksama i preporukama koje će pomoći daljem razvoju inkluzivnosti Roma u društvenim tokovima..

U narednim sekcijama ovog dokumenta, pružiti će se pregled ključnih rezultata istraživanja, uključujući informacije o percepciji diskriminacije prema RE populaciji, identifikovanim preprekama, postignutom napretku, te perspektivama građanki i građana. Težilo se pronalasku korisnih zaključaka i preporuka koje su proizašle iz ovog istraživanja, te da će iste poslužiti kao smjernice za buduće akcije i inicijative.

Ovo istraživanje predstavlja značajan korak prema dubljem razumijevanju stepena diskriminacije prema RE populaciji u crnogorskom društvu, te prema izgradnji inkluzivnijeg i pravednijeg društvenog okruženja. Važno je istaknuti da je inkluzija Roma od ključne važnosti za postizanje ravnoteže i harmonije u društvu, te za izgradnju društva u kojem svako ima pravo i priliku da doprinese i prosperira.

Istraživanje fokusira svoju pažnju na pitanje inkluzivnosti romske populacije u Crnoj Gori u društvene tokove. U svom okviru, analiziraju se različiti aspekti trenutnog stanja društvene svijesti po pitanju uključivanja Roma u sve vidove društvenih tokova. Ova analiza obuhvata procjenu broja Roma koji su zaposleni, istraživanje razloga zbog kojih poslodavci nisu skloni angažovanju Roma, istraživanje iskustava vezanih za zapošljavanje ove populacije te istraživanje nivoa svijesti poslodavaca o potencijalnim benefitima koje donosi zapošljavanje Roma.

Glavna svrha ovog istraživanja leži u postizanju dubokog razumijevanja trenutnog stanja vezanog za uključivanje Roma u što većoj mjeri i u svim vidovima društvenih tokova, u Crnoj Gori. Kroz ovu analizu, planira se identifikovanje ključnih izazova i prepreka sa kojima se suočava romska zajednica u procesu inkluzije. Takođe, istraživanje ima za cilj razvijanje smjernica i preporuka koje bi mogle

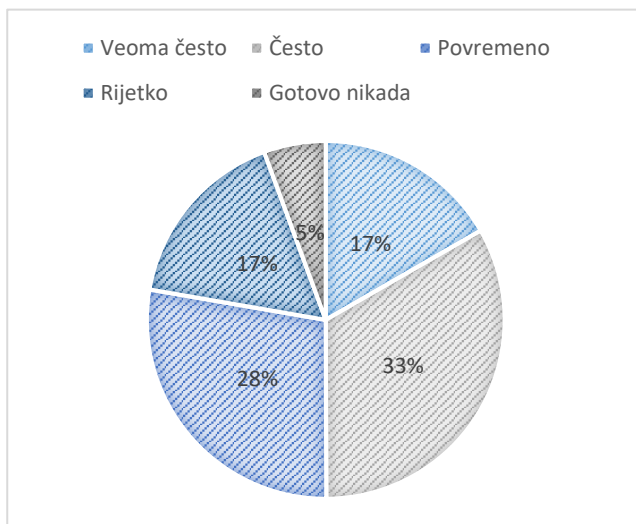
pridonijeti unapređenju situacije vezane za inkluziju Roma. U krajnjoj liniji, istraživanje se zalaže za direktno promicanje koncepta inkluzivnosti, stvaranje jednakih prilika za sve te suzbijanje svih oblika diskriminacije na svim poljima.

Ovo istraživanje je sastavni dio aktivnosti projekta pod nazivom "REintegrišimo", koji je finansijski podržan od strane Ministarstva za ljudska i manjinska prava.

Pitanje broj 1.

1. Kako biste ocijenili prisutnost pozitivnih primjera o RE populaciji u medijima i javnom diskursu?

- Veoma često: 75 (16.7%)
- Često: 150 (33.3%)
- Povremeno: 125 (27.8%)
- Rijetko: 75 (16.7%)
- Gotovo nikada: 25 (5.6%)

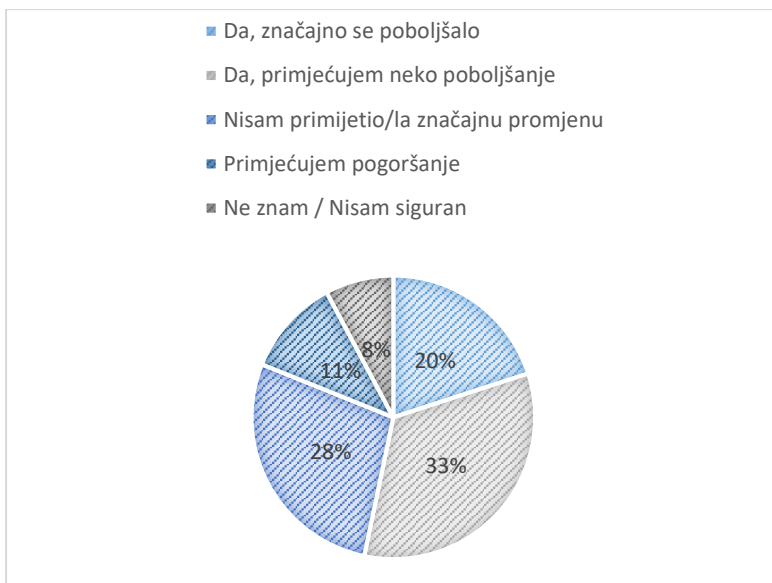

Rezultati istraživanja ukazuju na raznolikost percepcija prisutnosti pozitivnih primjera u romskoj populaciji u medijima i javnom diskursu. Veliki broj ispitanika, 16.7%, ocijenjuje da su pozitivni primjeri veoma često prisutni, dok 33.3% smatra da su česti. Takođe, 27.8% ispitanika smatra da su pozitivni primjeri prisutni povremeno, dok 16.7% navodi da su rijetki. Manji procenat, 5.6%, smatra da gotovo nikada nisu prisutni.

Ovi rezultati ukazuju na različite percepcije prisutnosti pozitivnih primjera u romskoj populaciji u medijima i javnom diskursu. Dok su neki ispitanici skloni primjećivanju česte i veoma čestih pozitivnih primjera, drugi percipiraju njihovu prisutnost kao povremenu ili čak rijetku. Ovo naglašava važnost daljeg istraživanja i razumijevanja dinamike prikaza romske populacije u medijima kako bi se razvio sveobuhvatan i realan uvid u ovu tematiku.

2. Da li primjećujete povećanu podršku društva za jednakost prava i mogućnosti za RE populaciju?

- Da, značajno se poboljšalo: 90 (20.0%)
- Da, primjećujem neko poboljšanje: 150 (33.3%)
- Nisam primijetio/la značajniju promjenu: 125 (27.8%)
- Primjećujem pogoršanje: 50 (11.1%)
- Ne znam / Nisam siguran/na: 35 (7.8%)

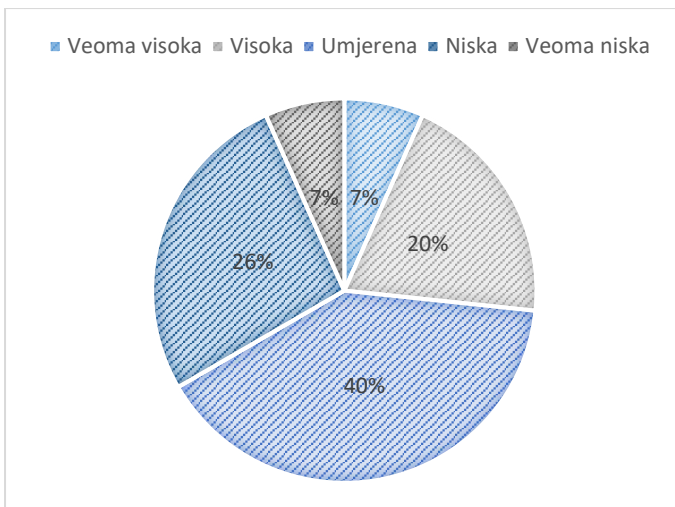
Ovakvi odgovori ukazuju na to da postoji raznolikost u opažanju podrške društva za jednakost prava i mogućnosti za romsku populaciju. Značajan broj ispitanika (20.0%) primjećuje značajno poboljšanje u podršci, dok njih 33.3% primjećuje "neko" poboljšanje. Sa druge strane, 27.8% ispitanih ne primjećuje značajniju promjenu, dok 11.1% primjećuje pogoršanje. Manji broj ispitanika (7.8%) nije siguran u svoje zapažanje.

Odgovori ukazuju na napredak u percepciji podrške društva za jednakost prava i mogućnosti za romsku populaciju. Dok neki ispitanici primjećuju pozitivne pomake, drugi mogu smatrati da su se stvari pogoršale ili nisu primijetili značajnije promjene. Važno je nastaviti pratiti ovu dinamiku kako bi se bolje razumjelo kako se društvo nosi sa izazovima i napretkom u vezi s jednakostima za romsku populaciju.

Pitanje broj 3.

3. Kako biste ocijenili vidljivost i uvažavanje RE populacije na kulturnim i umjetničkim događajima te javnim manifestacijama?

- Veoma visoka: 30 (6.7%)
- Visoka: 90 (20.0%)
- Umjerena: 180 (40.0%)
- Niska: 120 (26.7%)
- Veoma niska: 30 (6.7%)

Rezultati istraživanja otkrivaju raznolikost u ocjeni vidljivosti i uvažavanja romske populacije na kulturnim i umjetničkim događajima te javnim manifestacijama. Manji broj ispitanika (6.7%) smatra da je vidljivost veoma visoka ili veoma niska. Većina ispitanika (40.0%) opaža umjerenu vidljivost i uvažavanje, dok 20.0% ocjenjuje da je vidljivost visoka. S druge strane, 26.7% ispitanika smatra da je vidljivost niska.

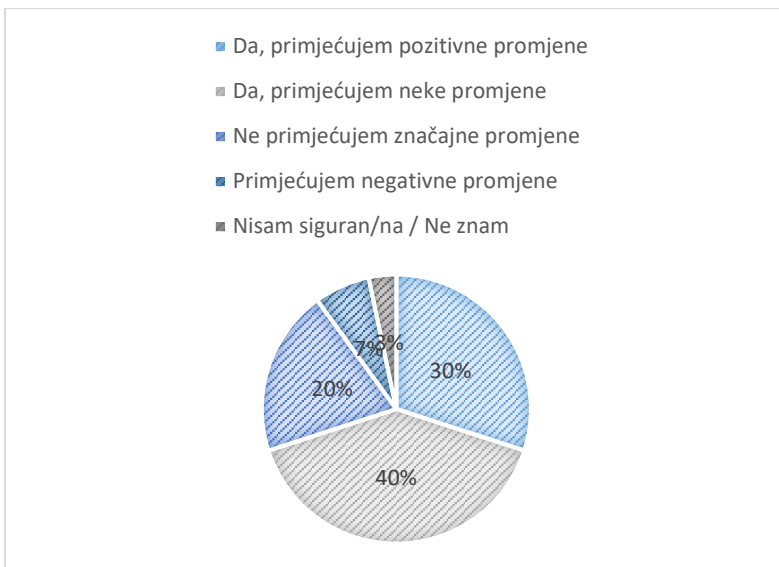
Ovi rezultati ukazuju na varijaciju u percepciji prisutnosti i uvažavanja romske populacije u kulturnim i umjetničkim događajima te javnim manifestacijama. Dok neki ispitanici primjećuju visoku i umjerenu vidljivost, drugi smatraju da je prisutnost niska. Važno je dalje istraživati razloge i dinamiku ove percepcije kako bi se razvile

strategije koje bi omogućile sveobuhvatniju i ravnotežniju inkluziju romske populacije u kulturnim aspektima društva.

Pitanje broj 4.

4. Da li primjećujete promjene u stavovima ljudi oko vas prema RE populaciji u posljednjih nekoliko godina?

- Da, primjećujem pozitivne promjene: 135 (30.0%)
- Da, primjećujem neke promjene: 180 (40.0%)
- Ne primjećujem značajne promjene: 90 (20.0%)
- Primjećujem negativne promjene: 30 (6.7%)
- Nisam siguran/na / Ne znam: 15 (3.3%)

Rezultati istraživanja naglašavaju da postoji raznolikost u zapažanju promjena u stavovima ljudi prema romskoj populaciji u posljednjih nekoliko godina. Značajan broj ispitanika (30.0%) primjećuje pozitivne promjene u stavovima, dok 40.0% njih bilježi neke promjene. Sa druge strane, 20.0% ispitanih ne opaža značajne promjene u stavovima, dok manji postotak (6.7%) primjećuje negativne promjene. Mala grupa ispitanika (3.3%) nije sigurna u svoje opažanje.

Ovi odgovori sugeriraju da postoje promjene u percepciji romske populacije u društvu, ali da se ta percepcija razlikuje među pojedincima. Dok neki primjećuju pozitivne napretke u stavovima prema RE populaciji, drugi opažaju promjene koje nisu nužno pozitivne. Važno je istražiti uzroke ovih promjena i dalje raditi na

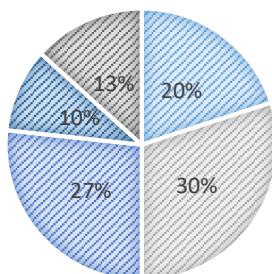
edukaciji i svjesnosti kako bi se stvorilo društvo koje promoviše inkluziju, jednakost i razumijevanje prema romskoj populaciji.

Pitanje broj 5.

5. Koliko se vaše razumijevanje i osjećaji o inkluzivnosti i pravima RE populacije promijenilo tokom vremena?

- Značajno sam se više osvijestio/la i razumijem bolje: 90 (20.0%)
- Donekle sam se više osvijestio/la, ali i dalje učim: 135 (30.0%)
- Nisam primijetio/la značajne promjene: 120 (26.7%)
- Osjećam se manje osviješteno/la nego prije: 45 (10.0%)
- Nisam siguran/na: 60 (13.3%)

- Značajno sam se više osvijestio/la i razumijem bolje
- Donekle sam se više osvijestio/la, ali i dalje učim:
- Nisam primijetio/la značajne promjene
- Osjećam se manje osviješteno/la nego prije
- Nisam siguran/na

Rezultati istraživanja ukazuju na raznovrsnost u razumijevanju i osjećajima vezanim za inkluzivnost i prava romske populacije tokom vremena. Značajan broj ispitanika (20.0%) dao je odgovor da su se značajno više osvijestili i bolje razumiju situaciju, dok 30.0% njih navodi da su se donekle više osvijestili, ali i dalje nastavljaju učiti. Osim toga, 26.7% ispitanika nije primijetilo značajne promjene u svom razumijevanju i osjećajima.

Rezultat koji se ističe ukazuje na to da postoji manji procenat (10.0%) ispitanika koji se osjeća manje osviješteno ili informisano nego prije. Ovo ukazuje na moguće promjene u svijesti i razumijevanju pojedinaca. Takođe, 13.3% ispitanih nije sigurno u promjene koje su doživjeli u svom razumijevanju i osjećajima.

Ovi rezultati upućuju na potrebu za kontinuiranim obrazovanjem i svjesnošću o inkluzivnosti i pravima romske populacije. Važno je nastaviti s promocijom razumijevanja kako bi se stvorilo društvo koje podržava inkluzivnost i jednakost za sve.

ZAKLJUČAK

Zaključak istraživanja duboko oslikava složenost i dinamiku percepcije romske populacije u društvu. Analizom različitih aspekata, istraživanje je ukazalo na važnost kontinuiranog napora ka stvaranju inkluzivnog okruženja za Rome.

Podaci koji ukazuju na varijaciju u opažanju prisutnosti i uvažavanja Roma na kulturnim događajima i javnim manifestacijama podsjećaju nas da i dalje ima prostora za napredak u promovisanju jednakih prilika i raznolikosti. Takođe, promjene u stavovima prema romskoj populaciji, iako se razlikuju među pojedincima, naglašavaju važnost konstantne edukacije i osvještavanja kako bi se postigla inkluzivnija budućnost.

Istraživanje takođe osvjetljava važnost podrške i napretka u zapošljavanju Roma. Otkrivena je potreba za razumijevanjem ključnih izazova sa kojima se poslodavci suočavaju te za razvojem smjernica koje će poboljšati perspektive zaposlenja za ovu populaciju.

Konačno, istraživanje naglašava da se promjene u društvu događaju postepeno i da je važno prepoznati i valorizirati pozitivne korake koji su već ostvareni. Uz podršku projekata kao što je "Reintegrišimo", koji promovišu jednakost i inkluziju, mogućnosti za unapređenje statusa i percepcije Rome postaju još više ostvarljive.

Ovaj zaključak potvrđuje potrebu za nastavkom napora u osvještavanju, edukaciji i stvaranju inkluzivnog društva u kojem se cijene i podržavaju različitosti, kako bi se ostvarila pravednija budućnost za sve.

Želimo izraziti zahvalnost svim ispitanicima koji su uzeli učešće u istraživanju te svojim stavovima i iskustvima doprinijeli ovoj inicijativi. Vjerujemo da će rezultati ovog istraživanja poslužiti kao ključna osnova za dalje korake usmjerene ka unapređenju inkluzivnosti Roma i stvaranju društva u Crnoj Gori koje obuhvata i uključuje sve svoje pojedince.